

Maria Postholm Mogstad

Miljøbevisst eller klimaskeptiker?

- En kvantitativ analyse av kapitalformenes betydning for klimabekymring

Bacheloroppgave i sosiologi

Veileder: Hilde Bjørkhaug og Arild Blekesaune

Mai 2020

Førord

Å skrive bacheloroppgave har vært en svært lærerik prosess. Det har ikke minst vært en lang prosess hvor det til tider har sett ut til å være langt igjen til mål. Med hjelp fra mange flotte mennesker rundt meg kan jeg også endelig gå over målstreken. Derfor ønsker jeg å starte med å takke de som har vært til stor hjelp i denne perioden.

Først vil jeg takke veilederne mine, Hilde Bjørkhaug og Arild Blekesaune, for god hjelp, konstruktiv kritikk og ny kunnskap. Rådene dere har gitt har ikke bare vært avgjørende for denne oppgaven, men har også gitt meg inspirasjon og kunnskap som jeg tar med meg videre i studieløpet. Takk!

Familie og venner fortjener bokstavelig talt tusen takk. Tusen takk til dere som har lest oppgaven min og gitt meg god hjelp og gode råd. Jeg setter stor pris på at dere har tatt dere tid til å hjelpe. Jeg vil også si tusen takk til familie og venner som har kommet med oppmuntrende og støttende ord i perioder det ikke har vært like lett å skrive oppgave. Det har betydd uendelig mye for meg.

Jeg ønsker også å takke mine medstudenter for å ha gjort studiehverdagen min helt fantastisk. Hedda fortjener en helt spesiell takk. Ikke bare for all hjelp med denne oppgaven, men for å ha vært en fantastisk venn i tre år. Forelesninger og eksamensperioder har vært en fornøyelse sammen med deg.

Maria Postholm Mogstad

Trondheim, mai 2020

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling	4
1.2 Tidligere forskning og sosiologisk relevans.....	5
1.3 Oppgavens struktur.....	7
2.0 Teori	8
2.1 Pierre Bourdieu: Kapitalformer	8
2.1.1 Kulturell kapital.....	8
2.1.2 Økonomisk- og sosial kapital.....	10
2.2 Hypoteser	10
3.0 Metode	12
3.1 Datamateriale	12
3.2 Metodisk fremgangsmåte – Multippel regresjonsanalyse.....	13
3.3 Variabler benyttet i analysen	13
3.4 Reliabilitet og validitet.....	17
4.0 Resultater	18
4.1 Multippel regresjonsanalyse for Norge	18
4.2 Multippel regresjonsanalyse for Tyskland.....	19
4.3 Multippel regresjonsanalyse for Spania	20
4.4 Sammenligning av land og svar på hypoteser.....	21
5.0 Diskusjon	23
5.1 Kulturell kapital sin betydning for klimabekymring	24
5.1.1 Eksponering.....	24
5.1.2 Mottakelighet.....	26
5.2 Økonomisk og sosial kapital sin betydning for klimabekymring	27
5.2.1 Sammenhengen mellom sosial kapital og bekymring for klima i Norge	28
6.0 Konklusjon	28
Litteraturliste	31
 Figur 1: Visualisering av den ene årsakssammenhengen som skal undersøkes i oppgaven	 14
 Tabell 1: Deskriptiv statistikk for Norge	 16
Tabell 2: Deskriptiv statistikk for Tyskland	16
Tabell 3: Deskriptiv statistikk for Spania	17
Tabell 4: Gjennomsnittlige klimabekymring for landenes innbyggere	18
Tabell 5: Regresjonsmodell for Norge.....	19
Tabell 6: Regresjonsmodell for Tyskland.....	20
Tabell 7: Regresjonsmodell for Spania.....	21
Tabell 8: Forskjeller mellom Norge – Tyskland.....	23
Tabell 9: Forskjeller mellom Norge – Spania.....	23
Tabell 10: Forskjeller mellom Tyskland – Spania.....	23

1.0 Innledning

Klimaet og klimaendringene er et av de mest aktuelle temaene i dagens samfunn. En årsak til dette kan være at det av blant annet FN-sambandet beskrives som en av de største utfordringene verden står ovenfor i dag (FN-sambandet, u.å.). Det snakkes ofte om på nyhetene, det diskuteres i debatter og ungdommen har engasjert seg. FNs bærekraftsmål er en global arbeidsplan for å blant annet stoppe klimaendringene (FN-sambandet, 2020), og dermed er Norge forpliktet til å bidra i kampen. Den norske regjeringen har konkrete politiske tiltak og mål for å redusere klimaendringene og anerkjenner dem som et reelt problem med alvorlige konsekvenser. Blant annet så har Norge som mål å redusere utslippet av klimagasser med 50 til 55 prosent innen 2030 (Regjeringen, 2020). Men det er ikke bare på samfunnsnivå, eller makronivå, at man gjennomfører ulike tiltak for å redusere klimaendringene.

Klimakrisen og oppmerksomheten rundt fører også til at vi endrer deler av livene våre. Noen tar valg som å kildesortere, reise kollektivt, endre matvaner, velger alternativer til flyreiser og bruker mindre engangsplast. Selv om regjeringen, organisasjoner og enkeltmennesker har en formening om at klimakrisen er svært alvorlig, er det ikke alle som deler denne oppfatningen. Det er blant annet uenighet om man burde benytte begrepet klimakrise om klimaendringene. Avisen The Guardian vil slutte å bruke ord som klimaendring da de mener det må skarpere ord til for å beskrive jordens tilstand. Andre viser til at dagens klimaspråk er farget av politikken (Hoffmann, 2019). Uenigheten kommer også frem i en episode av Folkeopplysningen på NRK. Her er det ikke bare snakk om mennesker som ikke tror at klimakrisen er menneskeskapt, men også professorer og klimaforskere som mener det samme. De er ikke bekymret for endringene man ser, og mener at det er naturlige svingninger som også har forekommet tidligere i historien (NRK, 2018, 04:10). Denne episoden viser at det finnes ulike holdninger til klimakrisen, og at disse ulike holdningene skaper reaksjoner.

1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Gjennom mine år som sosiologistudent har jeg funnet det interessant hvordan ulike grupper av mennesker danner seg ulike holdninger rundt aktuelle temaer i samfunnet. Jeg finner det spesielt interessant hvordan relasjoner til samfunnets ulike sosiale institusjoner som for eksempel økonomien, familien og utdanningssystemet former våre tanker og holdninger. Jeg finner det også interessant hvordan de ulike ressursene mennesker har, som man kan tilegne seg gjennom disse institusjonene, kan påvirke våre tanker om det som skjer rundt oss. Derfor

ønsker jeg i denne oppgaven å ta for meg i hvilken grad ressursene vi mennesker besitter påvirker våre holdninger og tanker rundt et av samfunnets mest aktuelle tema, nemlig klimaendringene. Dette ønsker jeg å undersøke gjennom Pierre Bourdieus kapitalformer og derfor vil ressurser fremover omtales som kapital. Min problemstilling for denne oppgaven er følgende:

Hvordan og i hvilken grad har menneskers besittelse av kapital betydning for hvor bekymret man er for klimaendringer?

I det følgende vil jeg forklare hvorfor denne problemstillingen er sosiologisk interessant og redegjøre for tidligere forskning på klimabekymring. Jeg vil også til å komme med en forklaring på hvordan oppgavens struktur vil være gjennom de neste kapitlene.

1.2 Tidligere forskning og sosiologisk relevans

At vi mennesker er forskjellige og at vi lever på ulike måter, kommer av at vi vokser opp i og lever under ulike betingelser. Sosiologiens hovedtema kan sies å være forholdet mellom mennesker og samfunn (Schiefløe, 2015, s. 18-20). Som nevnt ovenfor vil jeg se nærmere på dette forholdet ved å undersøke hvordan slike betingelser, gjennom besittelse av kapital, kan ha betydning for enkeltmenneskers bekymringer rundt klimaendringene. Som vi skal se gjennom Bourdieus teori stammer typer av kapital vi tilegner oss fra større samfunnsmessige fenomen som for eksempel økonomien, familien og utdanningssystemet. Her vil derfor forholdet mellom mennesker og samfunn undersøkes. Gjennom Bourdieus teori vil jeg kunne sette oppgaven i en sosiologisk kontekst og danne et grunnlag for å belyse problemstillingen.

Politisk sosialisering er et begrep som forsøker å forklare hvordan våre holdninger til politiske spørsmål dannes. Politisk sosialisering innebærer en form for interaksjon mellom kilder og mottakere som har pågått over tid. Tidligere forskning viser til tre betingelser for sosialisering. Eksponering, relevant kommunikasjonsinnhold og mottakelighet. Hvordan man stiller seg til det man blir eksponert for er også viktig. Noe som nevnes som viktig er avstand til gruppens egenskaper, med eksempler som språkbruk og kulturelle trekk. Holdninger utvikles også selv om man ikke har kunnskap på området, men det betyr ikke at kunnskap ikke har betydning for holdningsdannelse. Tidligere studier på politisk sosialisering fokuserer på hvordan enkelte sosialiseringsinstanser påvirker holdninger. Det har blant annet vist seg at når det kommer til barn og unges oppfatning rundt krig og fred så er venner, skolen, familie,

massemedier og religion viktig (Haavelsrud, 2008, s. 275 & 280-282). Jeg finner det interessant at kunnskap, venner og familie her har betydning da som vi senere skal se kan sees i sammenheng med Bourdieus kapitalformer. At massemedia har betydning er også interessant. Marianne Ryghaug har forsket på formidling av kunnskap og meninger rundt klimaendringer i norske medier. Gjennom intervjuer finner hun at noen mener klimaskeptikerne får for mye plass i mediebildet, og at det skapes et bilde av at uenighetene er større enn det som er realiteten (Ryghaug, 2006, s. 197 & 211).

Det finnes også tidligere forskning på klimabekymring og hvilke variabler som kan påvirke hvor bekymret man er. Undersøkelsen «Folk og klima» inneholder funn som kan være relevante for denne oppgaven. Undersøkelsen er gjennomført av CICERO, Senter for klimaforskning. Her har de undersøkt nordmenns holdninger, oppfatninger, normer og atferd som er relevante for omstillingen til et lavutslippssamfunn. Undersøkelsen er gjennomført i løpet av 2018 og 2019. I 2018 hadde de 4081 respondenter og i 2019 var det 4057 som besvarte undersøkelsen (CICERO, 2019, s. 4-6). Et funn som er sentralt i denne undersøkelsen er at de fleste tror på at klimaendringene skjer og at de er menneskeskapt. Når det kommer til klimabekymring viser resultatene at det i større grad er yngre mennesker, kvinner og de med høyere utdanning som er mest bekymret for klimaendringene. De har også resultater som kan vise til at bekymringen faller med økende inntekt, men disse resultatene er ikke like klare som de andre (CICERO, 2019, s. 8-9). Denne undersøkelsen forteller oss at utdanning, inntekt, alder og kjønn kan påvirke klimabekymring. Her ser vi at utdanning kan ha betydning, men vi har også forskning som kan vise til hvorfor det er slik.

Det tverrfaglige forskningsprosjektet LINGCLIM har undersøkt ungdommers forståelse av og holdninger til klima og klimaendringer. Resultatene er basert på en spørreundersøkelse fra 2013 som ble besvart av elever i videregående skole i Hordaland. Undersøkelsen viser at skolen er en veldig viktig kilde til informasjon og kunnskap om klimaendringer (Fløttum, Rivenes & Dahl, 2014, s. 243 & 248). Dette kan ha sammenheng med stortingsmelding 28 fra Kunnskapsdepartementet om fornyelse av Kunnskapsløftet. Her forklares det at opplæringen skal gi kunnskap og innsikt i klimaendringene og bidra til annerkjennelse av aktiv handling for en bærekraftig utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 22).

Jeg har nå presentert forskning på klimabekymring i Norge, men har man de samme tilfellene i andre land? I en artikkel skrevet av Kvaløy, Finseraas og Listhaug er klimabekymring i ulike

land studert. Artikkelen bygger på data fra World Values Survey fra 2005 til 2009 som undersøkte individuelle og nasjonale forskjeller når det kommer til oppfattelse av alvorlighetsgraden til global oppvarming. I artikkelen fremkommer det at majoriteten i alle landene er bekymret for global oppvarming (Kvaløy, Finseraas & Listhaug, 2012, s. 13). Noe de også finner er at graden av bekymring er ulik fra land til land. Som vi senere skal se skal jeg benytte meg av et datamateriale som inneholder svar fra flere europeiske land. Av de landene som er inkludert i datamaterialet jeg kommer til å benytte meg av er det i denne artikkelen to av de som skiller seg ut. Spania skiller seg ut ved å være mest bekymret, mens Tyskland skiller seg ut ved å være minst bekymret. Norge er også på listen over de minst bekymrede landene (Kvaløy et al., 2012, s.16). At land har ulik grad av bekymring fører til en nysgjerrighet rundt om også kapitalformene har ulik grad av påvirkning på klimabekymringen i landene.

Som man kan se gjennom tidligere forskning har man allerede mye kunnskap på området. Det denne oppgaven også kan tilføre er en sosiologisk forklaring, gjennom Pierre Bourdieu, på hvordan og i hvilken grad ulike former for kapital som man kan tilegne seg, for eksempel gjennom utdanning, har betydning for klimabekymring. Dette er bakgrunnen for at jeg ønsker jeg å undersøke dette i denne oppgaven.

1.3 Oppgavens struktur

Jeg kommer først til å presentere Pierre Bourdieus kapitalformer som jeg senere anvender til å analysere resultatene fra dataanalysen min. I teorikapitlet formulerer jeg noen hypoteser. Deretter kommer jeg til å redegjøre for kvantitativ metode, datamaterialet og variablene jeg har benyttet meg av. Videre vil jeg presentere resultatene fra dataanalysen og hva de viser i forhold til hypotesene mine. Det følgende kapitlet vil være en analyse og diskusjon av resultatene ved bruk av Bourdieus kapitalformer og tidligere forskning. Her vil jeg også forsøke å besvare problemstillingen min. Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon og forslag til videre forskning.

2.0 Teori

I dette kapitlet kommer jeg til å presentere Pierre Bourdieus kapitalformer som ligger til grunn for valg av variabler til dataanalysen og som jeg senere skal benytte for å forstå resultatene. Ved slutten av dette kapitlet kommer jeg også til å presisere problemstillingen ved å presentere noen hypoteser.

2.1 Pierre Bourdieu: Kapitalformer

Pierre Bourdieu ble raskt en hovedfigur både i franske og i internasjonale intellektuelle kretser. Hans arbeid har hatt innvirkning på felt som utdanning, antropologi og sosiologi (Ritzer & Stepnisky, 2014, s. 518). Han er kjent for sine analyser av hvordan klasseskille opprettholdes og reproduseres i samfunnet, og særlig hvordan utdanningsinstitusjonen bidrar til dette. Gjennom deler av sin teori ønsker han å vise hvordan dyp sosialisering gjør oss mennesker disponibel for å handle på bestemte måter. Noe som er viktig å merke seg er at Bourdieus utdannelsessosiologi ikke handler om hvordan man utdanner mennesker, men om hva utdanning er og hva den gjør med oss (Prieur & Sestoft, 2006, s. 23-26 & 71). I det kommende vil jeg beskrive hva Bourdieus tre grunnleggende kapitalformer går ut på.

2.1.1 Kulturell kapital

Et av de mest kjente begrepene til Bourdieu tilknyttet utdanning er kulturell kapital. Begrepet kulturell kapital kan vise til at ikke-materielle aspekter, som for eksempel kunnskap og kultur, utveksles og har en reell funksjon på samme måte som penger i pengeøkonomien. Man kan se på denne formen for kapital som en ressurs eller kapasitet som er eksklusiv og som man har tilegnet seg gjennom utdanning og sosialisering. Dette vil føre til at sosiale aktører gjennom sin sosiale og familiære bakgrunn har ulike forutsetninger. Begrepet åpner for en ny systematisk og teoretisk beskrivelse av hvordan fordelingen av kulturelle goder, på samme måte som fordelingen av økonomiske goder, definerer forholdet mellom ulike sosiale grupper og aktører, og regulerer deres handlingsmuligheter (Prieur & Sestoft, 2006, s. 87-89).

Kulturell kapital kan eksistere i tre ulike tilstander, eller grunnformer, som er kroppsliggjort, institusjonalisert og objektiv. Når man snakker om kroppsliggjort kulturell kapital viser man til mentale og kroppslige disposisjoner, som for eksempel måter å snakke på, kle seg på og bevege seg på. Smak og vaner kan også inngå her. Man kan se på det som en evne til å skille ut verdsatte kulturelle uttrykk. Denne tilstanden av kulturell kapital endrer seg gjennom hele

livet, men stammer hovedsakelig fra den grunnleggende sosialiseringen i familien. Hvilke elementer man arver påvirkes av foreldres sosiale bakgrunn, utdanning og bosted.

Kroppsliggjort kulturell kapital kan også påvirkes gjennom skolesystemet (Prieur & Sestoft, 2006, s. 89-90).

Den andre tilstanden denne kapitalformen kan eksistere i er institusjonalisert. Her eksisterer den kulturelle kapitalen som anerkjente akademiske grader, adels titler og profesjonsbetegnelser. Akademiske grader kan for eksempel fungere som bevis på kulturell kompetanse. Her vil det også være et tydelig skille mellom de som har og de som ikke har (Prieur & Sestoft, 2006, s.90-91).

Den siste tilstanden kulturell kapital kan eksistere i er en objektiv form. Her er det snakk om konkrete ting som for eksempel bøker, malerier, monumenter og redskaper. I denne tilstanden kan den kulturelle kapitalen overføres og utveksles på samme måte som økonomisk kapital. Denne formen kan også være en forutsetning for å tilegne seg kroppsliggjort kulturell kapital. Omvendt er det også slik at man må ha en viss mengde med kroppsliggjort kulturell kapital for å kunne få utbytte av den objektive formen (Prieur & Sestoft, 2006, s. 91). Å tilegne seg kunnskap krever at man har bøker å lese i, men for å kunne dra nytte av bøkene må man kunne å lese.

Innledningsvis i *Distinksjonen*, et av hans mest kjente verk, fastslår Bourdieu at undersøkelser viser at alle former for kulturell virksomhet og kulturelle preferanser er nært knyttet til utdanningsnivå og bakgrunn. Ulike kulturelle virksomheter er i ulik grad anerkjent av skolesystemet og vil i ulik grad bli undervist i. Bourdieu viser til hvordan enkelte typer kunst og kultur bare er interessant for den som kjenner kodene som er brukt. For å kunne dekode må man ta i bruk sin kulturelle kompetanse (Bourdieu, 1995, s. 44-46). I *Distinksjonen* viser Bourdieu også til hvordan ulike klasser benytter seg av ulik kultur. Her viser han blant annet til forskjellene mellom de høyere og lavere klassenes vaner i forhold til litteratur. Hos de høyere klassene finner man blant annet bøker om politikk og litterære tidsskrifter, mens man hos lavere klasser finner bøker om historie, aviser og tidsskrifter om biler (Bourdieu, 1995, s. 103-104).

2.1.2 Økonomisk- og sosial kapital

En annen av de tre grunnleggende kapitalformene er økonomisk kapital. Det Bourdieu mener med begrepet økonomisk kapital er verdier som man umiddelbart og direkte kan konvertere til penger, og som kan være institusjonalisert gjennom eiendomsrett (Schiefløe, 2007, s. 93).

Den tredje grunnleggende kapitalformen til Bourdieu er sosial kapital. Sosial kapital viser til nettverk av familie, venner, kolleger, studievenner eller andre varige forbindelser som individer har adgang til og som medfølger ressurser man kan ha utbytte av. Man kan også ha utbytte bare av å tilhøre en gruppe eller å bli assosiert med en gruppe. Det krever også en viss mengde arbeid for å opprettholde sin sosiale kapital. Forbindelser opprettholdes gjennom besøk, utveksling av gaver og tjenester, og deltakelse i sammenkomster og sosiale ritualer. Det å besitte sosial kapital kan gi muligheter man ikke alene kan få gjennom penger, og kan være et middel for å skaffe seg økonomisk og kulturell kapital (Prieur & Sestoft, 2006, s. 92-93).

2.2 Hypoteser

Bourdieu's teori om kulturell kapital viser til at sosialisering i familien og i utdanningssystemet fører til at man tar med seg noen eksklusive ressurser og en kapasitet som har en reell funksjon i samfunnet (Prieur & Sestoft, 2006, s. 87-88). Bourdieu viser også i Distinksjonen at sosialiseringen i utdanningssystemet kan gi oss interesser for ulike typer av kultur gjennom denne kulturelle kapitalen som man tilegner seg (Bourdieu, 1995, s. 45-46). Jeg ønsker å finne ut om typen kultur man omgir seg med og forståelsen man har for den kan påvirke ens holdninger til klimakrisen. Tidligere forskning viser også at de med høyere utdanning er mer bekymret når det kommer til klimakrisen (CICERO, 2019, s. 8-9). Jeg kommer i neste kapittel til å vise til at utdanning blir mitt mål på kulturell kapital. Sammen utgjør dette grunnlaget for min første hypotese:

H1: Personer som besitter mer kulturell kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer som besitter mindre kulturell kapital.

Bourdieu beskriver økonomisk kapital som noe man direkte og umiddelbart kan konvertere til penger (Schiefløe, 2007, s. 93). Derfor kommer mitt mål på økonomisk kapital til å være inntekt. Tidligere forskning på sammenhengen mellom inntekt og klimabekymring viser til at

bekymringen faller med økende inntekt (CICERO, 2019, s. 9). Dette utgjør grunnlaget for min andre hypotese:

H2: Personer med mer økonomisk kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer med mindre økonomisk kapital.

I følge Bourdieu er sosial kapital nettverk av familie, venner, kolleger, studievenner eller andre varige forbindelser som individer har adgang til og som medfølger ressurser man kan ha utbytte av. Han viser til at møter og besøk er nødvendig for å opprettholde ens sosiale kapital (Priour & Sestoft, 2006, s. 92-93). Derfor vil mitt mål på sosial kapital være hyppigheten av møter med venner, familie og kolleger. Tidligere forskning på unges oppfatning av krig og fred viser at venner og familie har betydning (Haavelsrud, 2008, s. 280). Litteraturen kan ikke vise til om venner og familie påvirker klimabekymringen til å bli større eller mindre, men jeg antar at nettverkene kan bevege klimabekymringen i en retning hvor den blir større. Familie og venner kan få betydning gjennom at man tar til seg den kunnskapen og de oppfattelsene de har om klimaendringene. Kvaløy, Finseraas og Listhaug (2012, s. 13) fant i sin undersøkelse blant annet at majoriteten i alle landene er bekymret for global oppvarming. Med bakgrunn i dette antas at også majoriteten av familie og venner er bekymret for klimaendringene. Sammen utgjør dette grunnlaget for min tredje hypotese:

H3: Personer med mer sosial kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer med mindre sosial kapital.

Kjønn vil være naturlig å inkludere i denne analysen da dette er en variabel det er vanlig å kontrollere for. En annen årsak til at jeg også velger å inkludere kjønn er at tidligere forskning har vist at kvinner i større grad enn menn er bekymret for klimaendringer (CICERO, 2019, s. 9). Klimaendringer har fått et større fokus de siste årene. Tidligere forskning viser også at yngre er mer bekymret for klimaendringer (CICERO, 2019, s. 9). Tidligere forskning viser også at skolen er en viktig kilde for informasjon om klimaendringer, noe som kan ha betydning for alder (Fløttum et al., 2014, s. 248). På grunn av dette velger jeg også å kontrollere for alder. Jeg kontrollerer for variablene da det er grunn til å tro at de kan ha betydning for bekymring ovenfor klimaendringer, men velger å ikke utvikle hypoteser for disse variablene da oppgavens fokus vil ligge på å undersøke kapitalformenes betydning for klimabekymring.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere datamaterialet, metodene og variablene jeg har brukt. Den forskningsstrategien jeg har valgt å bruke i denne oppgaven er en kvantitativ forskningsstrategi. Det sentrale i kvantitativ metode er å undersøke årsaksforklaringer. Noe annet som karakteriserer kvantitativ metode er at man undersøker bredden ved et fenomen, og at man jobber med data fra et stort utvalg (Ringdal, 2013, s. 104-105). Med tanke på at min problemstilling går ut på å se hvilken grad kapital påvirker bekymring ovenfor klimaendringer, vil et kvantitativt design være velegnet da jeg skal undersøke årsaksforklaringer. Metoden passer også fint med tanke på at jeg ønsker å undersøke for flere typer av kapital og disse kapitalene i flere land. Et likt omfang hadde blitt vanskelig med en kvalitativ strategi.

Man må også kunne se begrensningene med den forskningsstrategien man benytter seg av. Ringdal (2013, s. 105) nevner flere av kvalitetene ved kvantitative og kvalitative metoder. Kvalitativ metode baserer seg på rik og dyp informasjon om få enheter. En begrensning ved kvantitativ metode er at man ikke får denne samme dype og rike informasjonen, men i større grad en breddeinformasjon ved fenomenet.

3.1 Datamateriale

Dataene som blir benyttet i denne oppgaven er hentet fra European Social Survey, runde 8 fra 2016. Data i anonymisert form er stilt til disposisjon gjennom Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). NSD er ikke ansvarlig for analysen av dataene eller de tolkninger som er gjort. ESS er en akademisk drevet undersøkelse som gjennomføres i flere land i Europa annethvert år, altså en tverrnasjonal undersøkelse. Et av hovedmålene er blant annet å kartlegge holdninger til befolkningen i Europa. Derfor er også dette et godt datagrunnlag med tanke på at jeg i min oppgave ønsker å undersøke holdninger til klima. Det er også et viktig mål for ESS å oppnå strenge standarder for tverrnasjonal forskning i samfunnsvitenskapen, for eksempel gjennom tiltak som gir dataen større grad av pålitelighet (European Social Survey, u.å.).

I runde 8 er det fra Norge 3000 respondenter som er trukket tilfeldig fra folkeregisteret. Respondentene er fordelt over hele landet (ESS8, 2016a, s. 2). Jeg skal ikke bare benytte meg av den norske delen, men også deler fra andre land. Det er totalt 23 europeiske land som har

deltatt i undersøkelsen (ESS8, 2016b, s. 6). ESS oppgir at de benytter seg av sannsynlighetsutvalg og at undersøkelsen er representativ for alle over 15 år (European Social Survey, 2015, s. 23).

Dataene til ESS samles inn via ansikt-til-ansikt intervjuer. Utvalget til intervjuene består hvert år av nylig utvalgte tverrsnittsundersøkelser (European Social Survey, u.å.). Det som karakteriserer tverrsnittsundersøkelser er at det er basert på et stort, representativt utvalg som i et begrenset tidsrom spørres bare én gang. Dette fører til at man får et øyeblikksbilde, og at man ikke burde bruke dataene til å gjøre slutninger om prosesser som utfolder seg i tid (Ringdal, 2013, s. 147). ESS gjennomfører som sagt denne undersøkelsen hvert andre år, så mange av spørsmålene går igjen i undersøkelsene. Her er det da snakk om gjentatte tverrsnittsundersøkelser (Ringdal, 2013, s. 147). Spørsmålene om klima var spesiell for runde 8, noe som vil si at disse spørsmålene bare er stilt én gang da senere runder ikke inneholder disse.

3.2 Metodisk fremgangsmåte – Multippel regresjonsanalyse

Jeg skal i denne oppgaven gjennomføre flere multiple regresjonsanalyser. I en slik regresjonsanalyse er det fortsatt en avhengig variabel og minst to uavhengige (Ringdal & Wiborg, 2017, s. 118). Hensikten med en multippel regresjonsanalyse er å gjøre modellen mer realistisk og kontrollere for andre variabler (Ringdal, 2013, s. 402). Dette er den metoden som passer best for min oppgave med tanke på at jeg ønsker å undersøke årsakssammenhengen mellom klimabekymring og Bourdieus kapitalformer. Jeg kommer til å benytte meg av flere land enn bare Norge for å ha flere caser å undersøke. I tillegg til Norge kommer jeg til å kjøre regresjonsanalyser for Spania og Tyskland da tidligere forskning viser til at disse er landene som befinner seg i mitt datamateriale som er mest og minst bekymret (Kvaløy et al., 2012, s.16).

3.3 Variabler benyttet i analysen

Her kommer jeg til å presentere variablene jeg har benyttet i flernivåanalysen. Når de presenteres kommer jeg også til å diskutere variabelens validitet, altså om det måler det man faktisk ønsker å måle. Som tidligere nevnt ønsker jeg i denne oppgaven å undersøke årsakssammenhengen mellom klimabekymring og Bourdieus kapitalformer.

Den avhengige variabelen i oppgaven er bekymring for klimaendring. Dette er en variabel på ordinalnivå fordi

verdiene kan rangordnes meningsfylt

Figur 1: Visualisering av den ene årsakssammenheng som skal undersøkes

(Ringdal, 2013, s. 90). Her får respondentene spørsmålet: «Hvor bekymret er du for klimaendringer?». Spørsmålsformuleringene er hentet fra spørreskjemaet (European Social Survey, 2016). På dette spørsmålet er det åtte svaralternativ. To svaralternativ går på at man enten ikke vet eller ikke ønsker å svare på spørsmålet. Dette er karakterisert som manglende verdier, og er derfor fjernet. De andre svaralternativene går fra ikke bekymret i det hele tatt, til ekstremt bekymret. Høy verdi vil vise til at man er ekstremt bekymret. Dette er en variabel det er viktig å diskutere validiteten rundt. Hvor naturlig bekymret man er kan variere fra person til person. Følelsen av bekymring er med andre ord subjektiv, noe som kan føre til at man ulikt vurderer hvor på skalaen man skal plassere seg. Utslaget kan være at noen som tilsynelatende er like bekymret for klimaendringene vil plassere seg på ulike steder av skalaen. Dette er viktig å ta i betraktning når man skal dra slutninger ut fra resultatene fra analysen.

Den uavhengige variabelen i denne undersøkelsen er utdanningsnivå. Denne variabelen er på forholdstallsnivå fordi den har et absolutt nullpunkt (Ringdal, 2013, s. 91). Det er denne variabelen som vil ligge til grunn når jeg skal bruke Bourdieu og hans begrep om kulturell kapital. I spørreskjemaet blir respondenten bedt om å legge inn antall år med fullført utdanning, både på heltid og deltid. Her blir man også bedt om å inkludere obligatorisk utdanning og runde av til nærmeste hele år. Ved behandling av denne variabelen har jeg fjernet enheter med manglende verdier. Jeg har også sett på at det eksisterer en del ekstremverdier når det kommer til denne variabelen. Noen melder flere år med utdanning enn det som er realistisk at de har. Jeg har derfor valgt å slå sammen de høyeste verdiene med 21 som jeg da setter som høyeste verdi. Jeg velger å ikke slå sammen de laveste verdiene da de er realistiske med tanke på at enkelte ikke har kunnet fullføre grunnskole på grunn av krig, sykdom, flukt eller andre årsaker. Validiteten her er høy da spørsmålet er klart rettet mot å få svar på antall år med utdanning. Variabelen har også høy reliabilitet gjennom at det er tydelig at obligatorisk utdanning skal med. Dette fører til at faren for at spørsmålet mistolkes vil reduseres.

Som tidligere nevnt ønsker jeg også å bruke Bourdieus begrep om økonomisk kapital for å se om inntekt kan ha betydning for hvor bekymret man er for miljøet. Derfor har jeg valgt å legge til en variabel som viser den totale innteksten til respondentens husholdning. Dette er en variabel på forholdstallsnivå. Her har respondenten blitt bedt om å velge det som best representerer husholdningens totale inntekt etter skatt og obligatoriske fradrag. Om de ikke har det nøyaktige tallet så skal de gi et anslag. De skal oppgi enten ukentlig, månedlig eller årlig inntekt ut fra det de er mest sikre på. Her er også enheter av manglende verdier fjernet. Noe som kan svekke påliteligheten til denne variabelen er at om man ikke er helt sikker på husholdningens inntekt så kan man gjøre et anslag. Dette kan føre til at informasjonen er unøyaktig. Samtidig har de ulike kategoriene en ramme som fører til at respondentene mest sannsynlig vil ende opp innen den kategorien som er riktig for dem. Dette vil være en god variabel for å hjelpe meg med å besvare spørsmålet om inntekt har betydning for bekymring over klimaendringer.

Jeg har tidligere nevnt at jeg også ønsker å undersøke Bourdieus siste kapitalform som er sosial kapital. Jeg kommer til å benytte meg av en variabel som måler hvor ofte man sosialt møter venner, familie og kolleger. Dette er en variabel på ordinalnivå. Her blir respondenten bedt om å bruke svaralternativene for å besvare hvor ofte de sosialt møter venner, familie og arbeidskolleger. Her har de ni svaralternativer som beveger seg fra aldri til hver dag. Her kan de også velge å ikke svare eller å svare «jeg vet ikke». Høyere verdi vil vise til hyppigere møter. Enheter av manglende verdier er fjernet. Det bli en utfordring å få målt den sosiale kapitalen, og denne variabelen har noen utfordringer knyttet til seg fordi Bourdieu er opptatt av alle varige relasjoner man har, mens denne variabelen i hovedsak fokuserer på respondentens nære relasjoner. Årsaken til at jeg likevel valgte denne variabelen er at Bourdieu nevner disse relasjonene som en del av den sosiale kapitalen, og dette er også noen av de mest varige forbindelsene man har. Bourdieu viser også til at det krever mye arbeid å opprettholde sin sosiale kapital, og at en måte å gjøre det på er gjennom besøk og sammenkomster (Prieur & Sestoft, 2006, s. 92-93). Hyppige møter, selv med nære relasjoner, vil føre til utveksling av tanker og kunnskap og ikke minst opprettholdelse av den sosiale kapitalen. På bakgrunn av dette har jeg vurdert at variabelen kan benyttes.

Jeg ønsker å se på om andre årsaksforhold som kan påvirker forholdet mellom kapitalformene og bekymring for klimaendring. Derfor har jeg også noen forklaringsvariabler. Først ønsker jeg å trekke inn alder som er en variabel på forholdstallsnivå. Her blir respondenten bedt om å

fylle inn årstallet man er født. Her har jeg kun fjernet manglende verdier. Neste forklaringsvariabel er kjønn. Dette er en variabel på nominalt nivå da enhetene bare kan klassifiseres i gjensidig utelukkende grupper (Ringdal, 2013, s. 89). Her blir respondentene spurt om de er mann eller kvinne. Her har jeg først fjernet manglende verdier og deretter dummykodet variabelen slik at mann er 0 og kvinne er 1.

Jeg kommer også til å benytte meg av variabelen land. Land er en variabel på nominalt nivå. Jeg finner ikke det konkrete spørsmålet i spørreskjemaet, så jeg regner med at dette går automatisk gjennom innsamlingen i de ulike landene. Jeg kommer til å benytte meg av tallene fra Norge, Spania og Tyskland da disse er interessante å undersøke fordi tidligere forskning har vist til forskjeller mellom disse landene når det kommer til klimabekymring (Kvaløy et al., 2012, s.16).

Tabell 1: Deskriptiv statistikk for Norge

Kontinuerlige variabler:	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Klimabekymring	1, 441	1	5	2. 98	0.82
Utdanning	1, 441	1	21	14.20	3.60
Husholdnings inntekt	1, 441	1	10	5.27	2.70
Møter med relasjoner	1, 441	1	7	5.51	1.30
Alder	1, 441	15	98	47.43	18.36
Dummyvariabler	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Kvinne	1, 441	0	1	0.46	0.49

Tabell 2: Deskriptiv statistikk for Tyskland

Kontinuerlige variabler:	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Klimabekymring	2, 506	1	5	3.35	0.84
Utdanning	2, 506	2	21	14.32	3.17
Husholdnings inntekt	2, 506	1	10	5.87	2.79
Møter med relasjoner	2, 506	1	7	4.85	1.38
Alder	2, 506	15	94	49.22	18.03
Dummyvariabler	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Kvinne	2, 506	0	1	0.47	0.49

Tabell 3: Deskriptiv statistikk for Spania

Kontinuerlige variabler:	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Klimabekymring	1, 428	1	5	3.45	0.86
Utdanning	1, 428	0	21	12.59	5.03
Husholdnings inntekt	1, 428	1	10	4.75	2.72
Møter med relasjoner	1, 428	1	7	5.17	1.48
Alder	1, 428	16	95	50.25	17.10
Dummyvariabler	N	Min	Maks	Gj.snitt	St.avvik
Kvinne	1, 428	0	1	0.49	0.50

3.4 Reliabilitet og validitet

Det er alltid viktig å diskutere kvaliteten rundt undersøkelser man gjennomfører. Det er to begrep som er veldig sentrale når det kommer til å redegjøre for kvalitet. Begrepene er reliabilitet og validitet. Reliabilitet blir også kalt for pålitelighet. Dette begrepet viser til om gjentatte målinger med samme måleinstrumenter gir de samme resultatene. Når man snakker om validitet, eller gyldighet som det også kalles, handler om man faktisk måler det man ønsker å måle. Høy grad av reliabilitet er en forutsetning for høy validitet (Ringdal, 2013, s. 96).

Det som eventuelt kan være problemer med variabler er allerede diskutert. Det viktigste å merke seg med variablene er at følelsen av bekymring kan oppleves ulikt av mennesker, noe som kan føre til ulike vurderinger for hvor man skal plassere seg på skalaen. Ringdal (2013, s. 97) forklarer at en måte å vurdere dataenes reliabilitet på er gjennom allmenn kildekritikk. Reliabiliteten rundt datasettet er høy med tanke på at ESS er en seriøs og anerkjent aktør som stadig jobber med å øke påliteligheten til undersøkelsene sine (European Social Survey, u.å.). Datasettet er også representativt for alle over 15 år, noe som vil si at grunnlaget for generalisering er sterkt (European Social Survey, 2015).

Når det kommer til reliabilitet og validitet for oppgaven som helhet er det flere ting man kan diskutere. For å oppnå høy validitet har jeg sjekket for begrepsvaliditet gjennom å begrunne variablene i for eksempel Bourdieus kapitalbegreper. Begrepsvaliditet handler om man måler det teoretiske begrepet man ønsker å måle (Ringdal, 2013, s. 98). På denne måten sikrer jeg i større grad at jeg måler det jeg ønsker å finne ut av. For å sikre oppgavens reliabilitet har jeg gjennom allmenn kildekritikk sett på datasettets pålitelighet, men også vurdert hver enkelt variabel. Her er det viktig å se på hvordan spørsmålene som er relevante for oss er formulert

for å spore mulige feilkilder (Ringdal, 2013, s. 97). Dette har jeg blant annet diskutert i forhold til hvordan man opplever bekymring ulikt.

4.0 Resultater

I denne delen av oppgaven skal jeg til å presentere de resultatene jeg fikk fra regresjonsanalysene. Resultatene fra analysen vil bli sett opp mot de hypotesene H1, H2 og H3.

Tabell 4 viser at det er variasjon mellom landene og grad av bekymring for klimaendringer. Det man kan se er landenes gjennomsnitt. Tabellen viser at Norge har et gjennomsnitt på 2.98, Tyskland har et gjennomsnitt på 3.35 og Spania ligger på 3.45. Dette resultatet viser til at innbyggerne i Norge er minst bekymret, mens innbyggerne i Spania er mest bekymret. Graden av bekymringen hos innbyggerne i Tyskland er like under Spanias. Forskjellene er ikke store, men man kan gjøre en test for å se om et av landene skiller seg fra de andre. Ved å gjennomføre en analyse av varians ser vi at F-verdien ligger på 127.34. Dette viser til at minst ett av landene skiller seg ut. Dette resultatet er også statistisk signifikant, og kan derfor generaliseres til resten av populasjonen, da p-verdien ligger på 0.00. Det vanligste valget av signifikansnivå er 0.05 (Ringdal, 2013, s. 268). Derfor vil jeg bruke dette signifikansnivået i min oppgave.

Tabell 4: Gjennomsnittlige klimabekymring for landenes innbyggere

Land	Gjennomsnitt	Standardavvik	Frekvens
Norge	2.988	0.865	1441
Tyskland	3.357	0.847	2506
Spania	3.457	0.864	1428
Totalt	3.284	0.865	5375

4.1 Multipel regresjonsanalyse for Norge

I *tabell 5* nedenfor kan vi se resultatene fra regresjonsanalysen for Norge. Den avhengige variabelen måler her hvor bekymret man er for klimaendringene. Det er totalt 1441 respondenter fra det norske utvalget som er med i denne regresjonsanalysen. B-koeffisientenes verdi vil vise til i hvilken grad de uavhengige variablene påvirker klimabekymring. P-verdien viser til signifikansnivået.

Når det kommer til utdanning, som er mitt mål på kulturell kapital kan vi se en positiv sammenheng. Dette vil si at for hvert utdanningsår respondenten oppgir å ha, så stiger klimabekymringen med 0.03. Dette vil si at jo høyere utdanning man har jo mer bekymret er man for klimaendringene. Her ligger også p-verdien på 0.00 som vil si at dette resultatet er statistisk signifikant og at det kan generaliseres til resten av befolkningen. Om vi ser på variabelen inntekt som er mitt mål på økonomisk kapital kan vi se at for hver grad av høyere inntekt synker klimabekymringen med -0.005. Resultater er ikke statistisk signifikant da p-verdien ligger over 0.05. Modellen viser også sammenhengen mellom møter med nære relasjoner og klimabekymring. Dette er mitt mål på sosial kapital. Her kan vi se at for hver grad av hyppighet med møter med nære relasjoner synker klimabekymringen med -0.03. Resultatet er statistisk signifikant med en p-verdi på 0.03.

På variabelen for kjønn, hvor kvinne er referansekategori, kan vi se at en positiv sammenheng på 0.28. Dette betyr at kvinner er mer bekymret enn menn. Ser vi på alder forekommer det en negativ sammenheng på -0.005. Dette vil si at for hvert år eldre man blir synker klimabekymringen med denne verdien. Begge disse resultatene er statistisk signifikante. R^2 som viser den forklarte variansen viser at disse variablene forklarer 0.074, eller 7,4 % av klimabekymringen i Norge.

Tabell 5: Regresjonsmodell for Norge

Variabel	Coef.	Std. Err	t	P>t
Utdanning	0.034	0.006	5.59	0.000
Husholdnings inntekt	-0.005	0.008	-0.73	0.467
Møter med relasjoner	-0.033	0.016	-2.07	0.039
Kvinne	0.286	0.042	6.76	0.000
Alder	-0.005	0.001	-4.26	0.000
_cons	2.826	0.152	18.47	0.000

N: 1441 R^2 : 0.074

4.2 Multipel regresjonsanalyse for Tyskland

I *tabell 6* ser vi resultatene fra regresjonsanalysen for Tyskland. 2506 fra det tyske utvalget har svart på disse variablene. I denne tabellen kan vi se at utdanning har en positiv

sammenheng med klimabekymring. For hvert år med utdanning øker klimabekymringen med 0.01. Dette resultatet er statistisk signifikant da p-verdien ligger på 0.001. Variabelen for inntekt viser at for hver grad av høyere inntekt synker klimabekymringen med -0.003, men dette resultatet er ikke statistisk signifikant. Variabelen som måler den sosiale kapitalen viser at for hver grad av hyppighet med møter med nære relasjoner øker klimabekymringen med 0.012. Dette resultatet er heller ikke statistisk signifikant og kan derfor ikke generaliseres til resten av befolkningen.

På dummyvariabelen kvinne ser vi også en positiv sammenheng på 0.18. Siden kvinne er referansekategorien vil det si at kvinner er mer bekymret enn menn. Dette resultatet er også statistisk signifikant. Her forekommer også en positiv sammenheng på alder noe som vil si at for hvert år eldre man blir så øker klimabekymringen med 0.0003, men dette resultatet er ikke statistisk signifikant. R^2 viser her at disse variablene forklarer 0.017, eller 1,7 % av klimabekymringen i Tyskland.

Tabell 6: Regresjonsmodell for Tyskland

Variabel	Coef.	Std. Err	t	P>t
Utdanning	0.019	0.005	3.48	0.001
Husholdnings inntekt	-0.003	0.006	-0.56	0.574
Møter med relasjoner	0.012	0.012	1.01	0.313
Kvinne	0.183	0.033	5.44	0.000
Alder	0.0003	0.000	0.36	0.715
_cons	2.931	0.120	24.23	0.000

N = 2506 $R^2 = 0.017$

4.3 Multipel regresjonsanalyse for Spania

I *tabell 7* har vi resultatene fra regresjonsanalysen for Spania. Fra det spanske utvalget er det i denne modellen med 1428 respondenter. I modellen for Spania kan vi se at det er en positiv sammenheng med utdanning. Dette betyr at for hvert utdanningsår stiger klimabekymringen med 0.02. Dette målet er statistisk signifikant da p-verdien ligger på 0.00. Variabelen som måler inntekt viser en positiv sammenheng. For hver grad med høyere inntekt stiger klimabekymringen med 0.002, men dette resultatet er ikke statistisk signifikant. Vi ser også i

denne modellen at for hver grad av hyppighet med møter med nære relasjoner øker klimabekymringen med 0.02. Dette resultatet er heller ikke statistisk signifikant.

Videre viser regresjonsanalysen at det er en positiv sammenheng med variabelen kvinne på 0.03. Dette vil si at kvinner er mer bekymret for klimaendringene enn menn, men dette er ikke statistisk signifikant. Vi ser også en negativ sammenheng med alder på -0.005. Dette vil si at for hvert år med høyere alder synker bekymringen for klimaendringene. Dette resultatet er statistisk signifikant. R^2 kan her fortelle oss at disse variablene forklarer 0.055, eller 5,5 % av klimabekymringen i Spania.

Tabell 7: Regresjonsmodell for Spania

Variabel	Coef.	Std. Err	t	P>t
Utdanning	0.026	0.005	4.75	0.000
Husholdnings inntekt	0.002	0.009	0.29	0.769
Møter med relasjoner	0.028	0.015	1.87	0.061
Kvinne	0.034	0.044	0.76	0.448
Alder	-0.005	0.001	-3.43	0.001
_cons	3.205	0.155	20.57	0.000

N = 1428 $R^2 = 0.055$

4.4 Sammenligning av land og svar på hypoteser

For å undersøke de ulike kapitalformenes påvirkning på klimabekymring er det interessant å se den ulike graden av betydning mellom landene vi undersøker for. Jeg undersøker kun for forskjellen mellom kapitalformene da det er disse variablene som er mest interessante for problemstillingen min.

Først kan det være greit å vise til at regresjonsmodellene for de ulike landene har ulik R^2 , altså ulik forklaringskraft. Denne verdien viser som tidligere nevnt den forklarte variansen. Norge er det landet hvor variablene har størst forklaringskraft i forhold til klimabekymring med en forklaringskraft på 7,4 %. Spania ligger på 5,5 % mens regresjonsmodellen for Tyskland har en forklaringskraft på 1,7 %. Dette kan tyde på at variablene i ulik grad forklarer klimabekymringen i de tre landene.

Når det kommer til den kulturelle kapitalen, som måles gjennom utdanning, kan vi se i tabell 8, 9 og 10 nedenfor at det eksisterer noen forskjeller i hvilken grad utdanning, eller kulturell kapital, påvirker klimabekymringen i landene. Noe man her må merke seg er at ingen av forskjellene mellom landene er signifikante, da alle p-verdiene for kulturell kapital er over 0.05. Det kan likevel se ut til at utdanning, eller kulturell kapital, har betydning for hvor bekymret man er for klimaendringene. Tabell 5, 6 og 7 viser at det forekommer en positiv sammenheng mellom klimabekymring og utdanning for alle landene. Altså jo høyere utdanning respondentene har jo mer bekymret er de for klimaendringene. Siden utdanning er mitt mål på kulturell kapital bekrefter funnene i alle landene min første hypotese, H1, om at personer med mer kulturell kapital er mer bekymret for klimaendringene enn personer med mindre kulturell kapital.

Som tidligere nevnt er det inntekstvariabelen som er mitt mål på økonomisk kapital. Regresjonsmodellene viser mer usikre resultater på denne variabelen. Ingen land har statistisk signifikante resultater når økonomisk kapital måles opp mot klimabekymring. I tabellene 8, 9 og 10 kan vi se at differansen mellom landenes koeffisienter når det kommer til den økonomiske kapitalen heller ikke er statistisk signifikante. H2 var at personer med mer økonomisk kapital er mer bekymret for klimaendringene enn personer med mindre økonomisk kapital. Resultatene fra regresjonsanalysene viser at kun Spania som kan bekrefte denne hypotesen, men resultatet er ikke statistisk signifikant. Norge og Tyskland viser det motsatte, men som tidligere nevnt er ingen av disse resultatene statistisk signifikant. Totalt sett er hypotesen motbevist, men på grunn av at resultatene ikke er statistisk signifikante kan man ikke si noe om den økonomiske kapitalens betydning for resten av populasjonen i landene.

Når det kommer til den sosiale kapitalen som måles gjennom hyppighet av møter med venner, kolleger og familie kan vi se at det eksisterer forskjeller mellom landene og at noen av forskjellene er statistisk signifikant. I tabellene 8, 9 og 10 kan vi se at forskjellen som vi finner mellom Tyskland og Spania ikke er statistisk signifikant, men at forskjellene mellom Norge og Tyskland og Norge og Spania er signifikant. Om vi ser på resultatene for målet på sosial kapital for hvert enkelt land ovenfor, kan man se at det her bare er statistisk signifikant for Norge. I Norge synker klimabekymringen jo oftere man møter venner, familie og kolleger. I Tyskland og Spania ser vi det motsatte, men dette er som tidligere nevnt ikke statistisk signifikant. At forskjellene mellom Norge og de andre landene er statistisk signifikante

kommer av at vi har et statistisk signifikant resultat for Norge. Dersom jeg tar utgangspunkt i det ene statistiske resultatet for sosial kapital så er H3 om at personer med mer sosial kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer med mindre sosial kapital motbevist i Norge. Kan ikke si noe om hypotesen i forhold til de andre landene da resultatene ikke er statistisk signifikant. Dette vil jeg diskutere nærmere i neste kapittel.

Tabell 8: Forskjeller mellom Norge – Tyskland

Kapitalform	Diff	S.E	t	P>t
Kulturell	0.015	0.008	1.76	0.078
Økonomisk	-0.002	0.010	-0.22	0.829
Sosial	-0.047	0.021	-2.25	0.024

Tabell 9: Forskjeller mellom Norge – Spania

Kapitalform	Diff	S.E	t	P>t
Kulturell	0.008	0.008	0.97	0.331
Økonomisk	-0.009	0.012	-0.70	0.485
Sosial	-0.063	0.022	-2.79	0.005

Tabell 10: Forskjeller mellom Tyskland – Spania

Kapitalform	Diff	S.E	t	P>t
Kulturell	-0.007	0.008	-0.84	0.399
Økonomisk	-0.006	0.011	-0.56	0.574
Sosial	-0.016	0.020	-0.80	0.425

5.0 Diskusjon

I denne delen vil jeg diskutere resultatene fra regresjonsanalysene opp mot Bourdieus kapitalformer og tidligere forskning for å besvare problemstillingen min. Problemstillingen for denne oppgaven er følgende: «*Hvordan og i hvilken grad har menneskers besittelse av kapital betydning for hvor bekymret man er for klimaendringer?*». Dette vil nå bli forsøkt besvart. Jeg kommer til å ta for meg kapitalformene hver for seg for å diskutere hvordan resultatene kan vise til i hvilken grad de påvirker den enkeltes klimabekymring. Jeg vil også bruke tidligere forskning og Bourdieus teori til å diskutere mulige forklaringer på resultatene.

5.1 Kulturell kapital sin betydning for klimabekymring

Jeg har tidligere vist, med resultatene fra dataanalysen, at det er en sammenheng mellom utdanning, som mål på kulturell kapital, og klimabekymring i alle de tre landene. Høyere grad av utdanning ser ut til å føre til større grad av bekymring for klimaendringene. Disse resultatene er statistisk signifikante. Resultatene viser til at det å besitte kulturell kapital kan ha betydning for hvor bekymret man er for klimaendringene. Selv om differansene mellom landenes koeffisienter ikke er statistisk signifikant, er resultatene for kulturell kapital innad i hvert land statistisk signifikant. Det er også interessant med tanke på at landene har ulik grad av bekymring noe som bekreftes i undersøkelsen til Kvaløy, Finseraas og Listhaug (Kvaløy et al., 2012, s.16). Denne ulikheten fant også jeg i min dataanalyse når landenes gjennomsnittlige bekymring ble undersøkt, bare at her var Norge minst bekymret og ikke Tyskland. Spania kommer ut som mest bekymret. Selv om landene skiller seg fra hverandre i hvor bekymret de er totalt, ser kulturell kapital gjennom utdanning, til å ha betydning i alle tre landene. At man finner dette i alle tre landene styrker hypotesen om at kulturell kapital har betydning for klimabekymring. Dette funnet stemmer også med tidligere forskning fra CICERO som også fant at de med høyere utdanning er mer bekymret når det kommer til klimakrisen (CICERO, 2019, s. 8-9). Det at jo høyere kulturell kapital man har ser ut til å føre til at man er mer bekymret for klimaendringene i tre ulike europeiske land skaper en nysgjerrighet rundt hvorfor kulturell kapital har slik påvirkning. Ved hjelp av teori og tidligere forskning vil jeg videre se på mulige årsaker til hvorfor kulturell kapital har betydning for klimabekymring. Dette vil jeg diskutere gjennom to av betingelsene for politisk sosialisering, som er eksponering og mottakelighet (Haavelsrud, 2008, s. 281). Årsaken er at jeg mener de på hver sin side kobler tidligere forskning, Bourdieus teori og mine funn.

5.1.1 Eksponering

Haavelsrud viser til at man gjennom tidligere forskning kan se at politisk sosialisering, som har betydning for holdningsdanning til politiske spørsmål, har tre ulike betingelser. Eksponering er en av disse (Haavelsrud, 2008, s. 281). Ved at klimaendringer har vært et mer aktuelt tema i samfunnet de siste årene har det også blitt et veldig aktuelt tema i skolen uavhengig av nivå. Tidligere forskning har vist at skolen er en viktig kilde for ungdommers kunnskap om klimaendringene (Fløttum et al., s. 248). I en stortingsmelding fra Kunnskapsdepartementet skrives det om hvordan det er viktig at elevene får kunnskap og innsikt i klimaendringene for å handle klimabevisst. Opplæringen skal bidra til annerkjennelse

av aktiv handling for en bærekraftig utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 22). Det at skolen de siste årene har begynt å legge opplæringen til at elevene skal lære å handle bærekraftig er det ikke sikkert man fanger opp i min dataanalyse da de fleste respondentene er voksne som gikk på skolen før dette ble et større tema. Det man derimot kanskje kan forvente er at kulturell kapital i dag har større betydning for klimabekymring med tanke på det økte fokuset på temaet i grunnskolen. Et tegn på dette kan for eksempel være at det har blitt populært med klimastreik blant unge (Aarnes, 2019). Om man ofte eksponeres for teorien om at klimaendringene er farlige og som alle har et ansvar for å forhindre, er det grunn til å anta at man blir mer bekymret. På denne måten blir utdanningssystemet en sosialiseringarena for holdninger til klima gjennom at elevene sosialiseres til å handle bærekraftig og tenke at det er viktig for å begrense klimaskader. Man kan se på kulturell kapital som en ressurs eller kapasitet som er eksklusiv og som man har tilegnet seg gjennom utdanning og sosialisering (Priour & Sestoft, 2006, s. 87). Her kan man se kunnskapen om klimaendringene som en ressurs man tilegner seg gjennom utdanning. Som tidligere nevnt kan også kulturell kapital komme i en kroppsliggjort form, hvor blant annet vaner inngår (Priour & Sestoft, 2006, s. 89-90). Dersom utdanningssystemet er opptatt av at elevene skal lære å handle bærekraftig kan det medføre at elevene tar med seg en kulturell kapital som fremmer miljøhensyn og bærekraft. Man kan da trekke en konklusjon om at etablering av slike atferdsmønstre kommer av kunnskapen om at slike vaner har en positiv effekt på klimaet. En av de andre betingelsene for politisk sosialisering er relevant kommunikasjonsinnhold (Haavelsrud, 2008, s. 281). At elevene skal få kunnskap om klimaendringene og skal anerkjenne en bærekraftig utvikling er særlig relevant kommunikasjonsinnhold for å skape holdninger om klimaendringene. Her er det hovedsakelig snakk om hvordan utdanning direkte gir en kulturell kapital som kan påvirke hvordan man tenker om klimaendringene. Den kulturelle kapitalen man tilegner seg gjennom utdanning kan også senere ha betydning for det man selv eksponerer seg for.

I Distinksjonen skriver Bourdieu om at mennesker fra ulike klasser har ulike vaner i forhold til det å benytte seg av litteratur. I sin studie av det franske samfunnet fant han at hos de høyere klassene leses det blant annet bøker om politikk og litterære tidsskrifter, mens de lavere klassene, om de benytter seg av litteratur, leser bøker om historie, aviser og tidsskrifter om biler (Bourdieu, 1995, s. 103-104). Ut fra funnene til Bourdieu kan det se ut til at det i klassene med høyere utdanning og kulturell kapital konsumeres litteratur som i større grad kan inneholde relevant kommunikasjonsinnhold om klimaendringene. Dette vil da særlig gjelde for politiske tema. Selv om det i de lavere klassene leses aviser er det ikke sikkert at

det som skrives om klimaendringene er basert på forskning. I aviser, eller i tabloider, kan det ofte være debatter og kronikker rundt slike tema. Det er ikke det at aviser, eller tabloider, ikke kan inneholde god og viktig informasjon, men informasjonen som fremkommer trenger ikke være like valide og forskning fremstilles ofte i tabloide former. Marianne Ryghuag har skrevet en artikkel om formidling av kunnskap og meninger rundt klimaendringer i norske medier. I intervjuer hun har gjennomført kommer det frem at noen mener at klimaskeptikerne får for mye plass i mediebildet, og at det skapes et bilde av at det er større grad av uenighet enn det som er realiteten (Ryghaug, 2006, s. 197 & 211). Media kan dermed skape et bilde om at det er større grad av usikkerhet rundt hvor bekymret man burde være enn det som faktisk er realiteten. Men hvordan har dette sammenheng med den kulturelle kapitalen? Her kan det blant annet være snakk om kulturell kapital i sin objektive form som for eksempel kan være bøker. Å eie slike bøker kan være en forutsetning for kunnskap (Prieur & Sestoft, 2006, s. 91). Men det å eie slik litteratur vil ikke være nok i seg selv. Som Bourdieu forklarer i Distinksjonen så er enkelte former for kultur bare interessant for den som er i stand til å dekode de kodene som er brukt (Bourdieu, 1995, s 44-46). Dette bringer oss inn i en annen forklaring for hvorfor kulturell kapital har betydning, som er mottakeligheten til den som eksponeres for informasjonen.

5.1.2 Mottakelighet

En annen betingelse for politisk sosialisering er mottakeligheten til personen som blir eksponert for informasjon. At man eksponeres for informasjon er viktig, men det er også viktig hvordan man stiller seg til det man blir eksponert for. Her nevner Haavelsrud at avstandene til grupperes egenskaper, slik som språkbruk og kulturelle trekk, kan ha betydning (Haavelsrud, 2008, s. 280-282). Dette kan man se i sammenheng med det Bourdieu mener med at enkelte former for kultur bare er interessant for de som er i stand til å dekode dens kulturelle koder (Bourdieu, 1995, s 44-46). Vi har tidligere sett på hvordan kulturell kapital kan sees på som eksklusive ressurser eller en kapasitet man kan tilegne seg gjennom utdanning (Prieur & Sestoft, 2006, s. 87). Disse ressursene eller denne kapasiteten kan være ferdigheten med å knekke kulturelle koder som Bourdieu viser til.

Haavelsrud nevner blant annet dette med språkbruk og kulturelle trekk (Haavelsrud, 2008, s. 280-282). Å lese tidsskrift som er preget av akademisk språk kan være lettere dersom man gjennom utdanning har ervervet en kapasitet når det kommer til å lese akademisk språk. Den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen handler også om måter å snakke på (Prieur & Sestoft,

2006, s. 89). Kulturell kapital kan derfor være akademisk språk som man har tilegnet seg gjennom utdanning. Dersom man besitter denne kulturelle kapitalen kan man ha en større kapasitet for å lese forskning på området, og ikke minst ha et mer samsvarende språk med forskere og eksperter som stiller opp i media og snakker om klimaendringene. På denne måten kan det være lettere å tilegne seg kunnskap om klimaendringene dersom man besitter en viss mengde kulturell kapital.

En annen ressurs som man tidlig begynne å tilegne seg i høyere utdanning er det å være kildekritisk. Man lærer å undersøke for ulike kjennetegn for kvalitet som for eksempel fagfellevurdering eller kvaliteten på tidsskriftet en artikkel er publisert i. Om man besitter kulturell kapital gjennom slike ressurser kan det være lettere å være kritisk til for eksempel debatten i media. Hvilke kilder baserer de ulike standpunktene seg på, og hvor gode er disse kildene? Dette kan påvirke mottakeligheten på en måte ved at man ikke velger å ta til seg informasjon på grunn av dens kvalitet. Dette kan også føre til at man ser at debatten om klimaendringene ikke så polarisert som det kan se ut i mediene, og oppfatter klimaendringene som noe menneskeskapt og noe man burde gjøre noe med. En slik oppfatning kan igjen skape en større grad av bekymring for klimaendringene.

5.2 Økonomisk og sosial kapital sin betydning for klimabekymring

Nå har vi kommet til den økonomiske kapitalen som Bourdieu forklarer som verdier man umiddelbart og direkte kan konvertere til penger (Schieffloe, 2007, s. 93). Den økonomiske kapitalen måles som tidligere nevnt i min dataanalyse gjennom variabelen inntekt. Det man tydelig kunne se fra resultatene fra regresjonsanalysene for alle tre landene er at det er ingen av målene på inntekt som er statistisk signifikante. Det vil si at alle p-verdiene for inntekt er over signifikansnivået på 0.05, og at det derfor ikke kan generaliseres til resten av populasjonen i landene. Det vil si at vi i denne dataanalysen ikke har noen statistisk signifikante mål på inntekt, og det gjør det også vanskelig å skulle diskutere den økonomiske kapitalens betydning for klimabekymring i de ulike landene. Dette medfører at min hypotese H2 hverken kan bekreftes eller avkreftes og vil derfor ikke i det videre heller bli drøftet.

Til slutt har vi den siste kapitalformen til Bourdieu som er sosial kapital. Når det kommer til variabelen som måler den sosiale kapitalen er det kun resultatet fra regresjonsanalysen i Norge som er statistisk signifikant. Dette resultatet viser som tidligere nevnt at jo oftere man møter venner, kolleger og familie synker bekymringen for klimaendringene. Dette motbeviste

min hypotese H3. Selv om hypotesen er motbevist betyr det ikke at den sosiale kapitalen ikke har betydning for hvor bekymret man er for klimaendringene. Tendensen man kan se i Norge, og det kan generaliseres da det er statistisk signifikant, er at det å besitte sosial kapital kan se ut til å føre til mindre grad av bekymring for klimaendringene. I Norge har den sosiale kapitalen, eller hyppighet av møter med nære relasjoner, betydning for hvor bekymret man er.

Her vil jeg nevne en svakhet med min egen dataanalyse som kan påvirke i hvilken grad man kan konkludere med at sosial kapital har betydning. Som tidligere nevnt i metodekapittelet er det slik at den variabelen jeg benytter meg av ikke er den mest optimale for å måle Bourdieus begrep om sosial kapital. Denne variabelen måler ikke størrelsen på nettverket, men en viktig del av det å opprettholde nettverket. Møter med nettverket er også noe Bourdieu beskriver som viktig for opprettholdelsen av sosial kapital (Prieur & Sestoft, 2006, s. 92-93). Man har målt noe som er viktig for sosial kapital, men hvor godt målet viser til graden av sosial kapital kan diskuteres. Jeg ønsker uavhengig av dette å forsøke å diskutere hvorfor resultatet for Norge er slik det er.

5.2.1 Sammenhengen mellom sosial kapital og bekymring for klima i Norge

Tidligere forskning på politisk sosialisering har vist at venner og familie er viktig for barn og unges oppfatning av krig og fred (Haavelsrud, 2008, s. 280). I Norge har den sosiale kapitalen, eller hyppighet av møter med nære relasjoner, betydning for hvor bekymret man er. Jo oftere man møter nære relasjoner, jo mindre bekymret er man. Da dette motbeviste min hypotese, var det et uventet funn. Folkehelseinstituttet viser til at vårt sosiale nettverk er viktig for helsen. Manglende sosial støtte kan påvirke vår evne til å takle påkjenninger (Folkehelseinstituttet, 2015). Dette kan da påvirke mottakeligheten ved at man takler påkjenningen av teorier om farlige klimaendringer bedre. Dette kan være en mulig forklaring på hvorfor hyppigere møter med relasjoner fører til mindre grad av klimabekymring i Norge.

6.0 Konklusjon

Klimaendringene er et stort tema i dagens samfunn og det kommer ikke til å endre seg de nærmeste årene. Hvor alvorlig vi mennesker mener at klimaendringene er varier, og det viser også resultatene fra denne analysen.

Jeg ønsket i denne oppgaven å undersøke hva som kunne skape ulikheter i hvor bekymret mennesker er for klimaendringer. Dette ønsket jeg å undersøke gjennom Bourdieus kapitalformer da jeg finner det interessant hvordan kapital man tilegner seg har betydning for hvordan vi ser på verden. Ved å benytte data fra European Social Survey, runde 8 fra 2016 ble det gjennomført tre multiple regresjonsanalyser for Norge, Tyskland og Spania. Disse landene ble valgt på bakgrunn av at de i tidligere forskning hadde ulik grad av bekymring ovenfor klimaendringene (Kvaløy et al., 2012, s.16).

Det største funnet i denne analysen er graden av påvirkning den kulturelle kapitalen har for hvor bekymret man er for klimaendringene. Denne kapitalformen ble målt gjennom utdanning. Min hypotese om at personer som besitter mer kulturell kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer som besitter mindre kulturell kapital ble bekreftet i alle tre landene. Jo mer utdanning, jo mer bekymret for klimaendringene. Årsaker til disse resultatene kunne diskuteres gjennom to av betingelsene for politisk sosialisering som er eksponering og mottakelighet (Haavelsrud, 2008, s. 281). Gjennom Bourdieu sin teori om kulturell kapital kan det se ut til at man i større grad eksponerer seg selv for relevant litteratur om klimaendringene om man besitter denne kapitalformen. Den kulturelle kapitalen kan også påvirke mottakelighet gjennom akademisk språk og kildekritikk.

Den økonomiske kapitalens betydning ble det vanskelig å diskutere betydningen av da ingen av målene var statistisk signifikante. Derfor ble det vanskelig å hverken bekrefte eller avkrefte hypotesen om at personer med mer økonomisk kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer med mindre økonomisk kapital. Det var også en del av resultatene for målet på sosial kapital som ikke var statistisk signifikant. Det eneste resultatet som var under signifikansnivået var målet for sosial kapital innad i Norge. Dette resultatet avkrefte min hypotese om at personer med mer sosial kapital er mer bekymret for klimaendringer enn personer med mindre sosial kapital. Jo oftere de møtte venner, familie og kolleger, jo mindre bekymret ble de for klimaendringene. En mulig forklaring på dette kan være at vi blir mindre mottakelige for dystre budskap da vårt sosiale nettverk har betydning for hvordan vi takler påkjenninger.

Til videre forskning hadde det vært interessant med en kvalitativ studie, med intervjuer av mennesker som besitter ulik grad av kapitalformene. Her kunne man ha stilt spørsmål om hvordan de oppfatter klimadebatten i media, språkbruken som benyttes i debatten og konkret

om hva som skaper bekymring rundt klimaendringene. Dette kunne gitt en dypere forståelse av hvilke aspekter ved kapitalformene som har betydning for klimabekymring.

Litteraturliste

Aarnes, H. (2019, 20. september). I dag klimastreiker ungdommer i 2600 byer. *Aftenposten*. Hentet 20. mai fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/JoML24/i-dag-klimastreiker-ungdommer-i-2600-byer>

Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax

CICERO. (2019). *Folk og klima: Nordmenns holdninger til klimaendringer, klimapolitikk og eget ansvar*. Hentet 14. mars fra <https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/bitstream/handle/11250/2634149/Rapport%202019%2020%20HQweb.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

ESS8 (2016a). *Instruks. Orientering og veiledning av intervjuene*. Bergen: NSD

ESS8 (2016b). *Documentation Report. The ESS Data Archive, edition 2.1*. Bergen: NSD

European Social Survey. (u.å.). About the European Social Survey European Research Infrastructure – ESS ERIC. Hentet 27. februar 2020 fra <https://www.europeansocialsurvey.org/about/>

European Social Survey. (2015). *Round 8 Survey Specification for ESS ERIC Member, Observer and Guest countries*. Hentet 16. mars fra http://www.europeansocialsurvey.org/docs/round8/methods/ESS8_project_specification.pdf

European Social Survey. (2016). *ESS Round 8 Source Questionnaire*. London: ESS ERIC Headquarters c/o City University London.

Fløttum, K., Rivenes, V. & Dahl, T. (2014). Ungdommers forståelse av og holdninger til klima. *Naturen*, 138(6.), 243-249. Hentet 30. mars fra https://www.idunn.no/file/pdf/66742204/ungdommers_forstaaelse_av_og_holdninger_til_klima.pdf

FN-sambandet. (u.å.). Klima og miljø. Hentet 9. mai fra <https://www.fn.no/tema/klima-og-miljoe>

FN-sambandet. (2020, 28. januar). FNs bærekraftsmål. Hentet 9. mai fra <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Folkehelseinstituttet. (2015, 11. mai). Fakta om sosial støtte og ensomhet. Hentet 22. mai fra <https://www.fhi.no/fp/psykiskhelse/psykiskelidelser/sosial-stotte-og-ensomhet---faktaar/>

Haavelsrud, M. (2008). Forskning på politisk sosialisering. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 92(4), 275-286. Hentet 28. april fra https://www.idunn.no/file/pdf/33194740/forskning_pa_politisk_sosialisering.pdf

Hoffmann, T. (2019, 28. mai). Skal vi kalle klimaendringer for «klimakrise»? Hentet 9. mai fra <https://forskning.no/klima-kultur-media/skal-vi-kalle-klimaendringer-for-klimakrise/1341148>

Kunnskapsdepartementet. (2016). *Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet*. (Meld. St. 28 (2015-2016)). Hentet 3. mai fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8e1f41732ca4a64b003fca213ae663b/no/pdfs/stm201520160028000dddpdfs.pdf>

Kvaløy, B., Finseraas, H. & Listhaug, O. (2012). The publics' concern for global warming: A cross-national study of 47 countries. *Journal of Peace Research*, 49(1), 11-22. Hentet 9. mai fra <https://doi.org/10.1177/0022343311425841>

NRK. (2018, 3. oktober). *Klimakrisa* [Videoklipp]. Hentet 27. februar fra <https://tv.nrk.no/serie/folkeopplysningen/2018/KMTE50002518/avspiller>

Priour, A. & Sestoft, C. (2006). *Pierre Bourdieu. En introduktion*. København: Hans Reitzels Forlag.

Regjeringen. (2020, 13. mars). Klimaendringer og norsk klimapolitikk. Hentet 12. mars fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/klimaendringer-og-norsk-klimapolitikk/id2636812/>

Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Ringdal, K. & Wiborg, Ø. (2017). *Lær deg Stata. Innføring i statistisk dataanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget

Ritzer, G. & Stepnisky, J. (2014). *Sociological Theory*. Boston: McGraw-Hill.

Ryghaug, M. (2016). «Some like it hot» - Konstruksjon av kunnskap om klimaendringer i norske aviser. *Norsk medietidsskrift*, 13(3), 197-219. Hentet 19. mai fra https://www.idunn.no/file/pdf/33206750/some_like_it_hot_-_konstruksjon_av_kunnskap_om_klimaendringer_i_norske_av.pdf

Schiefloe, P. M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital. Nettverk og nettverksforskning*. Oslo: Universitetsforlaget

Schiefloe, P. M. (2015). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget

